

GOVERN BALEAR

Conselleria d'Agricultura i Pesca
Direcció General d'Estructures
Agràries i Medi Natural

Repositori s'Albufera - bielperello.com

GOVERN BALEAR

Conselleria d'Agricultura i Pesca
Direcció General d'Estructures
Agràries i Medi Natural

4

Quaderns de Natura

Cinc anys del Parc Natural de s'Albufera de Mallorca

CONVENI DE RAMSAR

Zona d'Especial
Protecció per Aus
CE

*Tenacitat i imaginació: ens calen i les tenim.
 Tenacitat per creure en s'Albufera, quan molts ja la donaven per
 perduda. Imaginació per afaïçonar-la de nou, de fer i refer un paisatge
 que mai no devia d'haver estat com ens pensàvem que era.
 S'Albufera: un espai per construir, un paisatge per a inventar.
 Perquè l'Home, de sempre, ha estat un factor ecològic.
 Alguns per a destruir, altres per bastir.
 Enhorabona, endavant, gràcies!*

*Ramon Folch i Guillén
 Llibre d'honor del Parc*

Repositori s'Albufera- bielperello.com

Presentació

Cinc anys no són res en la vida d'un espai natural, però de vegades, pocs dies basten perquè les activitats humanes puguin destruir el que la natura ha anat organitzant al llarg dels segles.

Però en ocasions, l'home sap també intervenir en favor de la natura. El cas que ens ocupa és un bon exemple: en cinc anys hem aconseguit complir un cicle; per primera vegada en la història d'aquestes illes es va declarar un espai natural protegit, aquest espai ha estat dotat dels mitjans necessaris per a la seva gestió, se n'ha redactat un pla d'ús i gestió i aquest pla ha estat aplicat. Amb justícia, ens correspon l'orgull d'haver impulsat i executat aquesta gestió. Però també és just reconèixer que moltes institucions i moltes persones han sabut col·laborar en aquest esforç, i que el Parc és avui una realitat que es deu a la feina i la il·lusió col·lectiva.

El patrimoni natural de s'Albufera s'ha incrementat notablement. El Parc és visitat cada any per més persones, sense que aquest increment en degradí els valors naturals. La seva funció educativa és més que notable i, finalment, el que es va veure néixer amb desconfiança pels habitants i les institucions de la zona, avui n'és un motiu d'orgull. La satisfacció d'aquesta primera etapa del llarg camí de s'Albufera no és altra cosa que un estimul per a continuar la tasca. Som-hi.

Petita història del Parc Natural

Res viu no neix sense gestació: la generació espontània no existeix. El Parc Natural de s'Albufera, declarat el dia 28 de gener de 1988, té una història més llarga que els cinc anys del Parc.

A l'any 1962, en una conferència científica internacional celebrada a França, es va el·laborar una llista de zones humides de protecció prioritària (la llista MAR), on figurava s'Albufera: per primera vegada se'n proposava la conservació.

Als anys 70, entitats científiques i conservacionistes inclouen la protecció de s'Albufera entre les seves propostes.

ADENA, la Societat d'Història Natural de les Balears, la Sociedad Española de Ornitologia (entre altres) publiquen articles i treballs sobre la seva importància. Entre 1975 i 1976, el GOB desenvolupa una campanya que culmina amb l'entrega de més de 30.000 signatures i dotzenes d'adhesions d'entitats d'arreu d'Europa al Consell General Interinsular. A partir d'aquesta campanya, ICONA encarregava a la Universitat un detallat estudi de la zona, com a base científica per a la seva protecció.

Durant el Congrés Mundial de la U.I.C.N. celebrat a Madrid (1985) es debat el tema, i poques setmanes més tard el Govern Balear i ICONA acordaven l'adquisició de s'Albufera. Així neix el projecte del Parc Natural, declarat al gener de 1988 pel segon govern autònom, sota la presidència del Molt Honorable Sr. Gabriel Cañellas, i a proposta del Conseller d'Agricultura, Pere J. Morey: s'Albufera s'havia convertit en el primer Parc Natural de la història de les Balears.

Tres funcions per a un Parc

El Parc de s'Albufera ha assumit tres principis fonamentals com a funcions pròpies:

1 Conservar i restaurar els valors naturals i culturals que li són propis.

La conservació de la naturalesa és la més important de les funcions d'un parc. No es tracta sols de mantenir un espai tal com es coneix, sinó també de recuperar els valors

que pot haver perdut, i incloure entre el patrimoni a conservar els béns culturals. S'Albufera havia estat molt alterada, i ens cal recuperar espècies extingides o ecosistemes degradats. Però també inclou mostres d'arquitectura de valor cultural que convé protegir o restaurar.

2 Facilitar els contactes dels ciutadans amb la naturalesa.

L'home i la Natura són compatibles, sempre que es sàpiguen respectar uns certs límits. I sols amb un contacte extens i respectuós dels ciutadans amb la naturalesa es pot aconseguir que la societat sigui conscient dels valors del patrimoni natural.

3 El Parc ha d'estar integrat a nivell socio-cultural i econòmic a la comarca i a Mallorca.

S'Albufera és un parc en un entorn turístic i agrícola. No es tracta de crear un "gheto" per a la Natura, sinó un element més de la riquesa de la comarca; els veïns de S'Albufera no l'han de veure com un parc tancat i aliè, sinó com una part del seu patrimoni comú; s'Albufera no ha de provocar inundacions ni perjudicis als marjalers, ni limitar necessàriament l'activitat turística.

Els tres objectius, assumits com a funcions del Parc, s'han desenvolupat en un conjunt ampli de projectes i actuacions al llarg dels cinc anys de vida del Parc. La Conservació ha estat sempre prioritària, però cap de les altres funcions no ha estat oblidada.

La protecció de les espècies i les comunitats

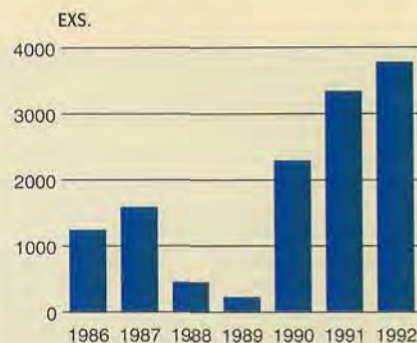

El Parc ha promogut actuacions que han millorat sensiblement els biòtops de les espècies pròpies de s'Albufera, i de manera especial, les comunitats d'aus aquàtiques, que han incrementat molt notablement les seves poblacions.

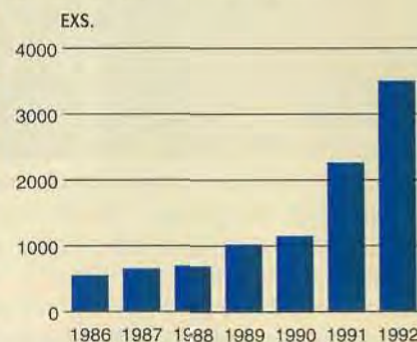
Altres grups d'espècies sobre els quals s'ha pogut constatar un increment de poblacions naturals per efecte de la gestió del Parc, són les anguilles, amfibis i rèptils, orquídies i plantes submergides.

Els projectes més importants relacionats amb aquest tema han estat la gestió de l'aigua i de la vegetació, la supressió de la caça a les propietats públiques i la vigilància continuada del Parc.

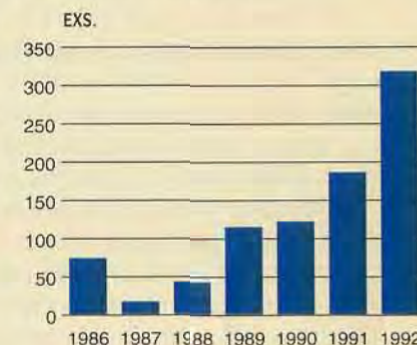
COMPARACIÓ HIVERNADA 1986 - 1992
Anàtides. (Recomptes gener.)

COMPARACIÓ HIVERNADA 1986 - 1992
Fulica atra. Fotja. (Recomptes gener.)

COMPARACIÓ HIVERNADA 1986 - 1992
Ardeides (Recomptes gener.)

La recuperació de les extingides

Durant la història de s'Albufera s'han perdut distintes espècies d'animals i plantes, que vivien al prat abans de la seva dessecació per al cultiu al segle passat, o per altres factors de degradació.

Algunes espècies, pels seus hàbits migratoris, tenen la possibilitat de recolonitzar espontàniament una àrea d'on s'han extingit. A s'Albufera ho ha pogut fer el BITÓ (conegut a la comarca com a Queca o 'sa por de sa Bufera', pel seu bramul impressionant). Extint probablement vers la meitat d'aquest segle, al 1992 n'hem tengut tres nius dins del Parc.

Altres espècies han requerit operacions més complexes, d'introducció d'exemplars reproductors a partir de localitats on encara es conserva. Ha estat el cas del GALL FAVOR, una espècie tan bella i espectacular com amagadissa, reintroduït des del Parc Nacional de Doñana, i que ha començat a criar perfectament al Parc; i del BEC-VERMELL, una de les ànneres més belles, que s'ha importat igualment des de Doñana i el Delta de l'Ebre. La seva reproducció en llibertat ha estat igualment un èxit. La reintroducció de l'ÀNNERA CARA BLANCA, extingida a Mallorca al segle XVIII, és el més modern dels projectes en aquesta línia, iniciat al 1993.

Amb els vegetals, s'ha iniciat la recuperació de la Flor den Nyofà, una bella planta aquàtica, però fins avui ha estat fallida; està pendent també la recuperació de la Castanya d'Aigua.

La millora de les aigües

En el moment de la declaració del Parc, s'Albufera rebia una quantitat molt important d'aigües residuals, no depurades, que suposaven una contaminació especialment greu a l'estiu. Cada any, es produïen mortaldats de peixos i aucells, i l'estat sanitari de la zona era deficitari.

Els ajuntaments de Muro i sa Pobla, amb el recolçament financer del Govern Balear i el Consell Insular, varen respondre a la normativa de protecció del Parc (que prohibeix el vertit d'aigües contaminades) i a les propostes de la Junta Rectora de s'Albufera. Des de 1988, cessaren els abocaments dels hotels de la costa de Muro, que inicialment envià aquestes aigües a l'Estació d'Alcúdia i posteriorment ha posat en funcionament una depuradora de llacunatge a Can Picafort. El projecte d'aquesta depuradora era anterior al Parc -motiu pel qual una part de les llacunes està inclosa dins dels seus límits- però es va modificar per reduir el seu impacte. Per la seva part, sa Pobla va construir una depuradora convencional al Torrent de Sant Miquel, i ha eliminat també aquests vertits, encara que la depuració és encara parcial.

Actualment es depuren un milió de m³ anuals d'aigües, que en el moment de la seva declaració eren abocades directament a s'Albufera sense cap tractament.

La restauració, cap a una gestió tradicional

Durant segles, s'Albufera havia estat en equilibri amb la gent que hi habitava a prop, que hi pasturava bestiar, segava vegetals o netejava canals o síquies. En els darrers anys, perdudes aquestes activitats tradicionals, l'equilibri s'havia trencat, moltes espècies s'havien fet rares o havien desaparegut, i s'Albufera s'havia empobrit.

El Parc ha promogut la recuperació d'aquest equilibri: s'ha implantat la pastura extensiva de bestiar, col·laborant de manera decisiva amb el PRAM per salvar la Vaca mallorquina, i experimentant (amb èxit) amb altres races mediterrànies, com el Cavall de Camargue o el Búfal italià.

Els primers anys han estat necessàries actuacions "dures", com el dragatge de canals, l'obertura del Camí dels Polls, o la construcció d'un dic per al control de l'aigua. La previsió d'anar alleugerint la gestió, de manera que la dinàmica de la natura del Parc sigui tan espontània com es pugui, es porta a terme tal i com estava previst.

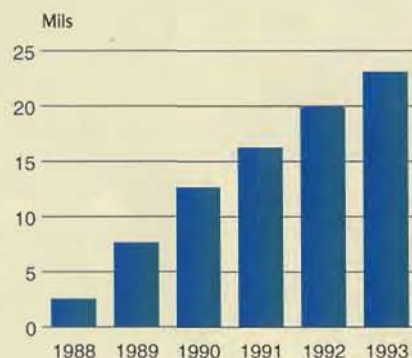
L'educació, una prioritat

La promoció, quantitativa i qualitativa, de les visites escolars al Parc ha estat, des del primer dia, una prioritat clara pels seus gestors. Un equip de tres monitors reben, quasi diàriament, un o diversos grups escolars, per guiar-los en la seva visita i fer-la tan profitosa com sigui possible. S'Albufera ajuda a formar els ciutadans de demà, i es veu directament beneficiada per aquesta formació. Com més coneguda sigui, més garanties tindrà que la societat illenca, la seva propietària, procurarà la seva pervivència.

Les visites escolars al Parc han de ser concertades prèviament per telèfon o fax.

ESCOLARS A S'ALBUFERA
Total acumulat

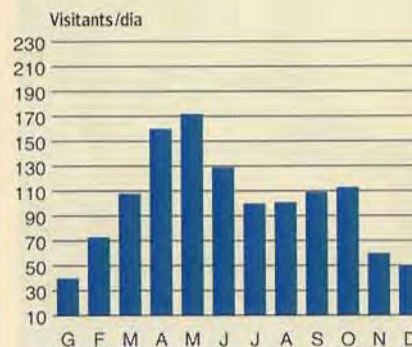
Els visitants, sempre benvinguts

Més d'un quart de milió de persones han recorregut el Parc de S'Albufera, acceptant l'oferta de conèixer millor la natura de Mallorca. És molt engrescador constatar que els visitants illencs tresquen cada any més els camins del Parc, usen els observatoris i s'acosten amb interès al patrimoni natural.

Cada visita és, per ella mateixa, una ajuda a la conservació, estalona la pròpia existència i el manteniment del Parc i estimula l'extensió d'un sistema d'espais naturals protegits més extens, que hauria d'arribar a preservar una mostra representativa de cada un dels ecosistemes illencs i emparar les localitats més valuoses dels sistemes naturals de les Balears.

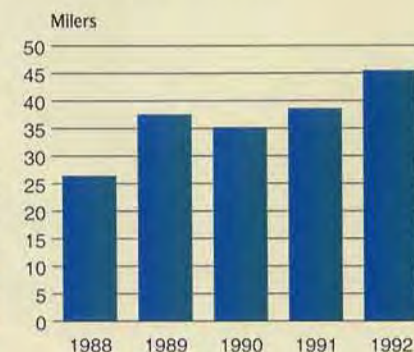

CENTRE DE RECEPCIÓ
Freqüència diària de visitants

Mitja 88-92

CENTRE DE RECEPCIÓ
Nº total de visitants 1988 - 1992

Un parc per a la ciència

Un parc es beneficia de la investigació perquè com més se'l coneix, millor se'l pot conservar. I els investigadors troben en un Parc un camp especialment favorable per a la seva feina, ja que l'activitat científica és una de les finalitats de la Conservació.

Des que s'Albufera es va declarar Parc, s'hi han realitzat més de 50 treballs d'investigació en els camps més diversos: hidrologia, geologia, zoologia, botànica, ecologia, geografia, història... A més de la nostra Universitat que treballa assíduament al Parc, han estat repetides les estades de treball d'University College de Londres, Universitats d'Aberdeen, de Durham, de València, de Barcelona. També han treballat investigadors del CSIC i de l'Institut Geològic.

Especialment important en aquest capítol és la tasca d'Earthwatch, una organització privada de caràcter internacional, que va iniciar un projecte de 10 anys per seguir detalladament els canvis ambientals a s'Albufera. Earthwatch ha fet passar pel parc en aquests anys més de 30 investigadors i 200 voluntaris, dels quals 15 han estat mallorquins. La informació generada per aquests projectes és ja molt important.

El personal del Parc efectua un seguiment ornitològic molt detallat, que anualment publica l'Associació Balear d'Amics dels Parcs.

El Parc ofereix als investigadors que desitgen treballar-hi la seva infraestructura i la possibilitat d'allotjament, i algunes ajudes pràctiques.

Repositori s'Albufera- bielperello.com

Els edificis, complement i patrimoni

Habilitar el Parc a les visites, a l'acció dels voluntaris, al desenvolupament dels serveis del Parc, ha estat imprescindible. A més, la recuperació i restauració d'edificis edificats el segle passat era també un objectiu cultural prioritari.

Quan el parc es va inaugurar, sols hi havia runes inhabitables: el primer "centre" de recepció era un para-sol i una cadira, on un voluntari encarregat atenia els pocs visitants que s'hi aventuraven. Immediatament, es va restaurar la casa del Parc, per a fer-la habitable pels guardes i disposar d'un espai de feina i residència dels voluntaris, i dues dependències de l'antiga fàbrica de paper, a l'atenció dels visitants. Una barraca on es guardava combustible de la fàbrica va ser transformada en serveis higiènics.

Posteriorment, s'ha restaurat l'antic edifici de les bombes, del temps dels anglesos, anomenat Can Bateman en memòria del director de la Majorca New Land Co., i s'ha dotat al Parc de corrent elèctric i telèfon.

Les marjals, pròximes i conrades

Entre s'Albufera i les terres conrades del Pla s'estén una contrada molt bella de veles de conreu i síquies, unes terres de gran qualitat.

El conreu de sa Marjal té molts problemes, i entre aquests les inundacions eren un desastre quasi anual. Les neteges dels torrents, del Canal des Sol i de les síquies de Son Senyor i Son Amer han evitat aquest problema, i en qualsevol cas, faciliten una ràpida sortida de les aigües cap al mar en casos de plena.

Aquesta tasca ha promogut unes bones relacions generals del Parc amb els pagesos dels voltants.

Però a sa Marjal hi ha altres problemes: abocadors incontrolats i els incendis del canyet són els més importants. La Llei d'Espais Naturals del Parlament Balear empara aquesta àrea, i el Parc ha preparat un Pla d'Actuació davant el Foc per intentar contrarrestar aquest problema.

S'Albufera: un Parc del món

S'Albufera és molt coneguda també fora de Mallorca, i la seva importància internacional està avalada pels punts següents:

- Agermanada amb la Baie d'Audierne (Bretanya) al 1986, en ocasió de l'Any Europeu del Medi Ambient. Forma part de l'associació EUROSITE.
- Zona d'Especial Protecció per a les Aus segons la Directiva 79/409 de la C.E.
- Zona Humida d'Importància Internacional inclosa al Conveni de Ramsar per decisió del Consell de Ministres de 28 de juliol de 1989.

Està en tramitació l'adscripció de s'Albufera a la xerxa de Reserves Biogenètiques del Consell d'Europa. (Acord de la Junta Rectora de desembre de 1992)

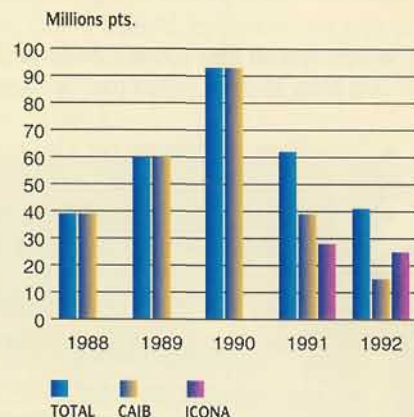

Inversions a s'Albufera

La Conselleria d'Agricultura i Pesca ha efectuat inversions molt importants a s'Albufera, entre les quals destaquen les grans obres a torrents i canals, la recuperació de camins i edificis, el manteniment del Parc i altres inversions. Sempre que ha estat possible, s'ha procurat treballar amb proveïdors o contractistes de la comarca.

Així mateix, s'Albufera s'ha beneficiat d'inversions efectuades per ICONA.

PARC NATURAL DE S'ALBUFERA
Inversions anuals 1988 - 1992

Qui ha fet el Parc

El Parc, des de la seva creació, és responsabilitat de la Conselleria d'Agricultura i Pesca, dins de la Direcció General d'Estructures Agràries i Medi Natural (Servei de Conservació de la Naturalesa).

Per desenvolupar els plans i projectes que l'afecten, la Conselleria compta amb la participació de la Junta Rectora del Parc, de la qual formen part distintes institucions, públiques i privades. La Junta es reuneix tres o quatre vegades per any, i examina i informa totes les iniciatives i circumstàncies del Parc.

Junta Rectora

Membres de la Junta Rectora del P.N. de s'Albufera fins 1992:

Sr. Esteve Bardolet i Jané. President. Des de 1988.
Sr. Miquel A. Borràs Llabres. Dir. General d'Estructures Agràries i Medi Natural. Vicepresident. (1988-91)
Sr. Fernando Garrido Pastor. Dir. General d'Estructures Agràries i Medi Natural. Vicepresident. Des de 1991.
Sr. Bartomeu Barceló Pons. Geògraf, Membre d'Honor de la Junta Rectora.
Sr. Miquel Durán Ordiñana. Representant de la Conselleria d'Agricultura i Pesca de la C.A.I.B. 1988.
Sra. Maria Socías. Repres. de la Cons. d'Obres Públiques i Ord. del Territori de la C.A.I.B. (1988-91)
Sra. Catalina Enseñat. Dir. Gen. de Medi Ambient representant de la C.O.P.O.T. de la C.A.I.B. Des de 1991.
Sr. Mariano España. De la Conselleria de Cultura, Educació i Esports de la C.A.I.B. Des de 1988.
Sr. Antoni Tarragó Azcoaga. Representant de la Conselleria de Turisme de la C.A.I.B. (1988-90)
D. Celesti Alomar. Representant de la Conselleria de Turisme de la C.A.I.B. Des de 1991.
Sr. Miguel Pascual Amorós. Representant del Consell Insular de Mallorca. (1989-90)
Sr. Antoni Pascual. Representant del Consell Insular de Mallorca. Des de 1991.
Sr. Miquel Ramis Martorell. Batle representant de l'Ajuntament de Muro. Des de 1988.

Sr. Vicenç Soler Reus. Batle representant de l'Ajuntament de sa Pobla. (1989-91).
Sr. Jaume Font. Batle representant de l'Ajuntament de sa Pobla. Des de 1991.
Sr. Mateu Castelló Mas. Cap del SECONA de la Conselleria d'Agricultura i Pesca. Des de 1988.
Sr. Luis Berbiela Mingot. Cap de la Unitat Tècnica d'I.CO.NA. a Balears. Des de 1988.
Sr. Miquel Morey. Catedràtic d'Ecologia de la U.I.B. en qualitat d'expert. Des de 1988.
Sr. Climent Picornell Bauçà. Vicerector, representant de la Universitat de les Illes Balears. Des de 1988.
Sr. Miguel McMin. Del G.O.B. Per les associacions de Conservació de la Naturalesa. (1988).
Sr. Macià Blazquez i Salom. Del G.O.B. Per les associacions de Conservació de la Naturalesa. (1989-92)
Sr. Pere Tomàs i Vives. Del G.O.B. per les associacions de Conservació de la Naturalesa. (1992)
Sr. Sebastià Verd. Periodista, en qualitat d'expert. Des de 1988.
Sr. Gregorio Noceras. Representant dels propietaris. Des de 1988.
Sr. Joan Mayol i Serra. Secretari de la Junta en qualitat de Dir. Conservador del Parc. Des de 1988.

L'equip del Parc

El desenvolupament dels projectes i actuacions de la Conselleria ha estat portat a terme per un conjunt molt ampli de persones, a més de distintes empreses (moltes d'elles de la comarca de Muro i sa Pobla), que dia a dia han estalonat la conservació. Des de la redacció dels plans i projectes fins a la vigilància a trenc d'alba o durant la nit, la tasca quotidiana de rebre els visitants o l'emergència en el cas d'inundacions, el muntatge d'observatoris o l'ajuda a un visitant accidentat, les tasques d'un parc són de gran diversitat. L'equip del Parc ha estat també molt divers, i moltes persones han aportat el seu esforç per un temps més curt o més llarg.

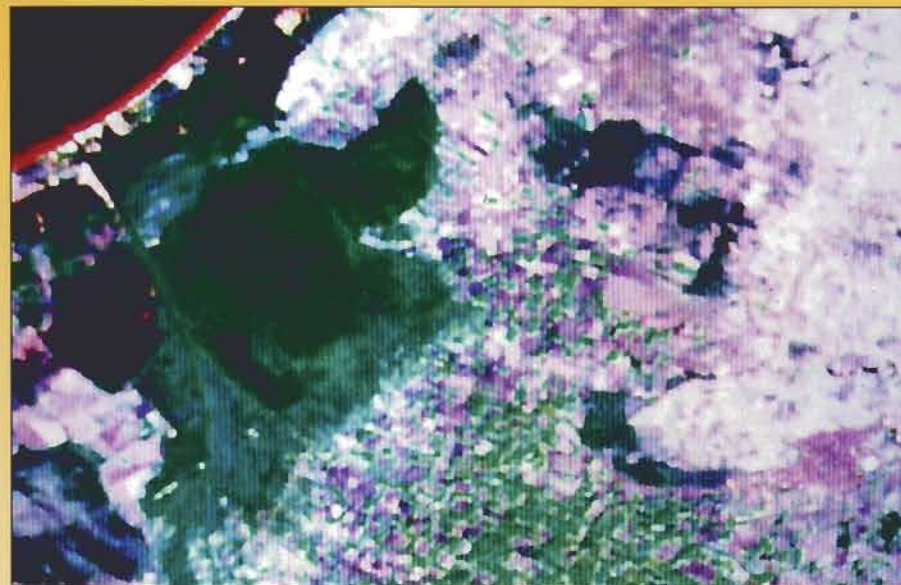
PERSONAL DEL PARC

Aguiló, Josep. A. Assistent Tècnic.
 Alomar, Guillem. Manteniment.
 Blanch, Mercè. Monitora Itineraris.
 Boix, Elisenda. Monitora Itineraris.
 Bonnin, Jerònia. Monitora Itineraris.
 Buades, Pere. Manteniment.
 Capellà, Llorenç. Agent Forestal.
 Carbonell, Aina. Monitora Recepció.
 Chacon, Carme. Monitora Camps de Treball.
 Cifre, Josep A. Vigilant mòbil d'Incendis.
 Cloquell, Jordi. Manteniment.
 Coello, Manuel. Manteniment.
 Crespi, Francesca. Monitora Itineraris.
 Ferragut, Mª Àngels. Monitora Itineraris.
 Forteza, Alexandre. Monitor recepció.
 Frontera, Miquel. Monitor Itineraris.
 Gamundi, Jaume. Garriguer-Jurat.
 Jiménez, Francesc. Assistent Tècnic.
 Lacalle, Mª Pilar. Monitora recepció.
 Lillo, Francesc. Agent Forestal.
 Lillo, Vicenç. Garriguer-Jurat.
 Llobet, Susanna. Monitora Itineraris.

Matas, Antoni. Vigilant Mòbil d'Incendis.
 Mayol, Joan. Director Conservador.
 Mayol, Martí. Assistent Tècnic.
 Monerde, Jordi. Manteniment.
 Montserrat, Joan. Vigilant Mòbil d'Incendis.
 Morro, Eddy. Manteniment.
 Muntaner, Andreu. Agent Forestal.
 Ordinas, Gabriel. Assistent Tècnic.
 Picó, Bernat. Monitor Itineraris.
 Pons, Miquel A. Agent Forestal.
 Portell, Francesc. Garriguer.
 Ramos, Enric. Monitor Recepció.
 Rayó, Antoni. Manteniment.
 Rebassa, Maties. Seguint Gall-Faver.
 Serra, Llorenç. Garriguer-Jurat.
 Tomás, Pere. Monitor Recepció.
 Tugores, Margalida. Monitora Recepció.
 Tur, Catalina. Monitora Itineraris.
 Verd, Antoni. Monitor Itineraris.
 Viada, Carlota. Monitora Itineraris.
 Vicens, Pere. Naturalista i Garriguer-Jurat.

També hi ha hagut importants contribucions de voluntaris i col·laboradors esporàdics. Per tots, la principal satisfacció és, precisament, el bon estat de s'Albufera.

Repositori s'Albufera- bielperello.com

Edita: CONSELLERIA D'AGRICULTURA I PESCA

Textos: Parc Natural de s'Albufera
 Fotos: Arxiu del Parc de s'Albufera, Gabriel Perelló, Bernat Ramis,
 Llorenç Llobera i Climent Picornell

Dipòsit legal: PM-693-1991
 Palma, febrer 1994

Parc de s'Albufera
 Oficina de Palma:
 DIRECCIÓ GENERAL D'ESTRUCTURES AGRÀRIES I MEDI NATURAL
 Foners, 10 07006 Palma de Mallorca
 Tel. 17 61 00 Fax 17 61 58

Parc Natural
 Llista de correus 07458 Can Picafort
 Tel. 89 22 50 Fax 89 21 58